

Gausdals Tidende

33. årgang

Gausdal Historielag

nr. 2 - 2020

Utenfor drengestua på Aulestad i 1942.

Foran fra venstre: Johannes Rundtom og Leif Stensgård.

Bak fra venstre: Per Sørbøsveen, Sverre Sørbøsveen, Johan Tuveland, Syverin Nysveen, Håvard Bjerke, Oskar Solbakken, Harald Holen og Pål Stetrud.

Gausdal Historielag, Voldsbruvegen 6 B, 2651 Østre Gausdal.

post@gausdalthistorielag.no

Kontoret åpent onsdager kl.16 til 18.

Gausdal Historielag på nettet med nyheter, oppdateringer og annet av interesse.

Gausdal Historielag har i mange år sendt ut «Gausdals Tidene» en gang i året til alle husstander i Gausdal. For de som ikke er så aktive i laget, og for medlemmer som ikke bor i Gausdal så har dette beskjedene bladet vært eneste kontakt med Historielaget. Men nå som verden digitaliseres så åpner det seg mange nye og spennende muligheter. For at medlemmer, som ikke har mulighet til å delta så aktivt i lagets hverdag, skal få mere rede på hva som foregår, og forhåpentligvis også få lyst til å bli mere aktive, så har vi bestemt oss for å komme med et lite «Nyhetsbrev» en gang iblant, kanskje en gang i kvartalet. Dette må nødvendigvis skje ved å bruke internett. Nyhetsbrevet vil bli sendt som vedlegg til alle vi har epostadresse til. Derfor er det veldig viktig at alle oppgir sin adresse til oss. Vi har mange, men det er sikkert også mange av medlemmene som har adresser vi ikke har fått. Vi håper at vårt Nyhetsbrev vil få flere til å engasjere seg i lagets drift, også skaffe nye medlemmer, når vi nå får et forum som vil gjøre kontakten mellom styret, alle undergruppene og medlemsmassen lettere. Kom gjerne med innlegg. Kos dere med Gausdal Tidende nr. 2, 2020.

Redusert aktivitet.

Vi må, som alle andre, redusere aktiviteten vår på grunn av corona-viruset. Årsmøtet, som skulle ha vært avholdt 15. mars, er utsatt på ubestemt tid, og styremøter og annet blir også utsatt. Mye foregår på telefonen i disse dagene. Vi kommer med informasjon når situasjonen normaliserer seg. Inntil videre fungerer det gamle styret.

Undergrupper.

Gausdal Historielag har mange undergrupper som jobber selvstendig. Vi er heldige og har folk som engasjerer seg stort i disse gruppene, noe vi er helt avhengige av. Vi skal presentere «Husmannsgruppa» i dette nummeret av Nyhetsbrevet.

«Husmannsprosjektet»

For snart et år siden bestemte styret i Gausdal Historielag seg for å sette igang et arbeide med å registrere alle gamle husmannsplasser i Gausdals-bygda. Det var svært mange slike plasser i Gausdal, der fattige husmenn slet for å holde liv i seg og sine. Livet var pliktarbeid på gården plassen hørte til, og så arbeid på eget bruk på kvelds og natterstid. Mange av husmennene førte en ganske omflakkende tilværelse, alltid på utkikk etter en plass der det kanskje kunne være litt enklere å sørge for seg selv og familien. Mange husmenn utvandret etter hvert til Amerika. Ofte så reiste en far eller sønner først over. De jobbet, og sparte penger slik at de kunne få resten av familien over. Ofte kan en lure på hvordan de greide denne utgiften. Det var ikke nok at de måtte betale for reisen, men de måtte også ha med tilstrekkelig med mat for reisen som ofte kunne ta både 8 og 10 uker. Utover mot 1900-tallet var det mange husmenn som fikk kjøpt plassene sine, og flere slike gamle husmannsplasser ble etter hvert gode småbruk. Mange av disse små husmannsplassene er borte i dag. Enkelte har grunnmurer fortsatt stående, mens andre har blitt borte i forbindelse med nydyrking og annet. Gausdal Historielag er så heldige at, når vi bestemte å sette i gang, hadde folk som kastet seg på oppgaven med stor iver og entusiasme. Ivar Lauritsen og Jørgen Moen satte i gang. De kontaktet samtlige gardar i det østre dalføre, der de ba om opplysninger og bilder av de gamle plassene. Hundrevis av brev ble sendt ut, og responsen var overveldende. Det ble også tatt kontakt med etterkommere av familiene som hadde bodd på plassen, og snart strømmet det inn med bilder og historie. Så langt har Ivar og Jørgen samlet rundt 5000 bilder, og bilder strømmer stadig inne. Det kommer bilder både fra Danmark og USA. Når de er ferdige med jobben så har nok antall bilder økt enda mere. Nå er gruppa utvidet. Tor Kristian Nordvang og Øystein Veisten har blitt med, og med disse fire så har vi en meget kompetent gjeng i arbeid. Styret er glade for at Ivar og Jørgen får hjelp. De har allerede nedlagt hundrevis av timer med arbeid for prosjektet. Resultatet ser ut til å på mange måter en bygdebok med brukene og folkene som bodde der. For Engjomskretsen er det allerede en fin og komplett historie, og den vil utfylle denne historien godt. Vi ser for oss at «husmannsprosjektet» vil resultere i flere bøker. De mange hundre plassene skal alle presenteres. I

Vestre Gausdal så trenger vi folk som vil bli med på arbeidet der. En del opplysninger om plasser og folk er samlet inn, men arbeidet er bare i startfasen. Ta kontakt med Arne Halvorsen hvis du vil delta. Du vil lære mye om bygda di, og samtidig bidra til å bevare historie som ellers vil gå tapt.

Vennskapslag.

Iola og området rundt denne småbyen i Wisconsin, var målet for mange av de tidlige utvandrerne fra Gausdal. Spesielt New Hope ble et skikkelig «Gausdal i Amerika». Iola Historical Society og Gausdal Historielag har opprettet kontakt, og vi vil forsøke å utvikle denne videre. To ganger, de siste årene, har grupper av medlemmer fra Gausdal Historielag besøkt Iola, og vi har fått en enestående mottagelse. Iola Kommune ønsker også å bli vennskapskommune med Gausdal, og vi håper at vi skal få dette til. Når corona-viruset har rast fra seg, kommer vi til å arrangere en ny tur, der besøket i Iola vil bli høydepunktet. Vi håper på våren 2021. Interesserte kan gjerne allerede melde seg.

Fra arkivet.

Gausdal Historielag har et stort arkiv, med alt fra gamle bibler, gardsarkiv og til gamle viser og vers. Her er en budeieviser av Olaf Mikkelsen:

Når denne sang jeg skriver, da er det sommertid, med grønne fjell og daler og fuglesang i li, og bjelleklang jeg hører fra fjell og setervang, derfor skal vår budeie nu få sin egen sang.

Når solen den oppstiger og gylner fjellets topp, må alle de budeier fra sengen stige opp, for nå skal kua melkesnog gjeita likeså, og siden skal de slippes så de på hamn får gå.

Når dette er i orden da bæres melken inn og tømmes opp i pannen og røres litt omkring, for nå skal vår budeie vise hvad hun kan, om osten hun kan lage, som smaker krisemann.

For hver en ost hun lager, for hvert et kilo smør, Hun pantekreveren stenger bort fra bondens dør, for hver en kalv på båsen, for hver en gjøet gris, beviser at budeien bør ha sin største pris.